

РОДНО ИЗКУСТВО

СЕДМИЧНО СПИСАНИЕ ЗА ЛИТЕРАТУРА, ТЕАТЪРЪ И МУЗИКА.

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА

УРЕЖДА

редационенъ комитетъ

при близкото сътрудничество на

Ст. Михайловски, Елинъ Пелинъ, Ив.
Ст. Андрейчинъ, Д-ръ Ал. Балабановъ,
Владимиръ Василевъ, Ив. Радославовъ, Д-ръ
Драг. Гергановъ, Людмилъ Стояновъ, Георги Сав-
чевъ, Димчо Дебеляновъ, Хр. Ясеновъ, Пи-
лигримъ, Ст. Гендовъ, Вл. Миневъ, Ти-
хомиръ Павловъ, Вл. Мусаковъ и др.

Стопанинъ

НАЙДЕНЪ СТЕФАНОВЪ.

Цѣна 20 ст.

СОФИЯ.

Печатница на Г. М. Чомоневъ.

1914

Съдържание:

1. Людмилъ Стояновъ — Езеро (стихотв.)
2. Георги Савчевъ, — Лилии.
3. Димчо Дебеляновъ — Нощемъ (стихотв.)
4. Д-ръ Драг. Гергановъ. — Сждба.
5. Георги Савчевъ. — Вечерна балада
6. Стефанъ Гендовъ. — Ревностъ (монологъ).
7. Владимиръ Миневъ. — Сбогомъ (стихотв.)
8. Ив. Радославовъ. — Малко теория и малко споръ.
9. Пилигримъ. Нашитъ артисти.
10. Mio Jordando, — Продадена невѣста.
11. Хроника.

Поради липса на хартия III книжка на сп „РОДНО ИЗКУСТВО“ закъснѣ извѣстно врѣме, за което просимъ извинение отъ читателитѣ ни. *Редовното излизане на списанието е гарантирано.* За напрѣдъ то ще слѣдва своята строго прѣдначертана директива, при близкото ни сътрудничество на по-виднитѣ ни литературни, театрални и музикални сили.

„ОРЕЛЪ“ БЪЛГАРСКО ОБЩО ЗАСТРАХОВАТЕЛНО ДРУЖЕСТВО ВЪ СОФИЯ.

Ооновенъ капиталъ 2,000,000 лева зл.
Дружеството „ОРЕЛЪ“ застрахова по ЖИВОТЪ,
ПОЖАРЪ и ЗЛОПОЛУКА.
Всички видове комбинации.

Търсятъ се дѣятелни мѣстни агенти при износни условия. Дирекцията се помѣщава врѣменно въ зданиело на Франко-Българската Ипотекарна Банка (площадъ Бански № 3).

Безепорно е, че хубавитѣ и красиви фризури на косата придаватъ хубостъ и свѣжестъ на лицето.

Безепорно е, че фризура е която прикрива прѣждеврѣменнитѣ бръчки на лицето, като му придава по-голѣма нѣжностъ.

ВЪ ФРИЗЬОРСКОТО АТЕЛИЕ НА Борисъ Ивановъ,

тъй много извѣстно на столичното общество, се извършватъ съ голѣма артистичностъ всички видове фризури, букли, шиньони и сплитки.

Това се доказва отъ фризура на актрисата Будевска-Ганчева въ I и IV дѣйствиe на „Дамата съ Камелитѣ“, която фризура поглѣна вниманието на елегантния дамски свѣтъ.

РОДНО ИЗКУСТВО

СЕДМИЧНО СПИСАНИЕ ЗА ЛИТЕРАТУРА, ТЕАТЪРЪ И МУЗИКА.

СП. „РОДНО ИЗКУСТВО“ излиза
зсѣка сжбота.

Ржкописи, пари, абонаменти, рекла-
ми, се праща на адресъ: Найдень Сте-
фановъ, радикалски клубъ—София.

Единъ брой 20 ст.

Абонаментъ: за година 8 лв, за поло-
винъ година — 4 лв, за три месеца—
2 лв.; за странство — за година 12 лв

Езеро.

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА

Въ ония дни на страхъ и свѣнъ
Азъ я познавахъ, умиленъ;
И езерото мрачно тукъ
Не будѣше ни стонъ, ни звукъ,
Но то съ безмълвнитѣ води
Въ менъ любовта не охлади.

И въ сладкъ часъ, кога деньтъ,
Поема безутѣшенъ лжтъ,
И сови, вѣстници на скръбъ,
Посрѣщатъ сребърния сръпъ, —
Тогавя идваше и тя,
Любовъ, и призракъ, и мечта!

О, тая пѣсень, що зове
Все къмъ измамни брѣгове!
Въ безумно-ярокитѣ очи
Отдавна трепетъ не личи,
Отдавна любовта мълчи!

И виждамъ азъ, и зная азъ,
Че моя беззавѣтенъ часъ
Е часъ тържественъ на скръбта,
Че тоя рай на любовта,
Туй езеро и тоя день —
Живѣятъ въ менъ, умиратъ въ менъ!

Людмила Стояновъ.

Д-ръ Драгомиръ Гергановъ.

СЖДБА.

(Стихотворение въ проза)

Стояхъ на брѣга на широко, необятно море, което, поклашано отъ крѣткия лѣхъ на пролѣтъта, спокойно се отливаше въ стоманено — сини рефлексии. Огледалната му повърхност се вълнуваше едва доловимо, тъй както се вълнува млада грѣдь въ прѣдосѣщане на нѣщо мило и сладостно.

Все по-високо се издигаше слънцето.

Бѣхъ самъ.

Изненадно, като че ли искочила изъ кристалнитѣ глѣбини на морето, се яви прѣдъ мене жена, — стройна, мощна фигура, която ме приближаваше съ спокойни, сигурни стѣпки.

Грѣдитѣ ѝ лишѣха бавно, съ спокойствието на твърдо и неумолимо рѣшение. Очитѣ ѝ ме гледаха крѣтко, но повѣлително — въ тѣхъ се четѣше мощъ, тиха, но неотразима и повѣлителна.

Тя идѣше все по-близо.

Съ лекомислието на първа младостъ азъ се взрѣхъ въ очитѣ ѝ, които приковахъ погледа ми.

Стори ми се, че бѣхъ се испрѣчилъ случайно прѣдъ нея. Подчиняющъ се на една необяснима, но властна мощъ, азъ останахъ неподвиженъ, като че ли скованъ на мѣстото си.

И тя не поиска да се отклони отъ пътя си.

Продължавахъ да я гледамъ.

Чакъ сега азъ забѣлѣзахъ въ очитѣ ѝ нѣщо смѣтно, нѣщо неопрѣдѣлено, нѣщо тайнствено, което ме накара да потрепна въ боязливо прѣдосѣщане на нѣщо страшно.

Гледахъ съ смирение и покорностъ.

Слѣдъ като ме приближи тя, безъ да продума, съ повѣлителенъ изразъ, протѣгна рѣка и посочи тамъ, далечъ въ безкрайнитѣ морски далнини.

Насочихъ очи нататѣкъ.

Тамъ, далечъ въ привидния край на морската делнина азъ видѣхъ скали.

Високи недостѣпни скали!

Тѣхното побѣлѣло отъ снѣга чело се губѣше въ кристалния лазуръ на далечното небе.

Чисто, свѣтло и тихо бѣше тамъ, горѣ!

Вълшебна мощъ ме викаше тамъ!

Измѣрихъ съ погледъ широкия морски просторъ, който ме раздѣляше отъ тия скали и, въ колебание, свѣдохъ очи къмъ тайнствената жена.

Тя забѣлѣза моето колебание.

Твърда и невъзмутима като бронзова статуя, неизмѣнна въ своя повѣлителенъ изразъ, безъ да свали рѣка, тя прошепна съ гласъ, тихъ, но който не търпѣше възражение:

— Тамъ горѣ— тамъ е твоето щастие!

Жената изчезна...

Тласканъ отъ непобѣдимо влечение и подкрепенъ отъ тайнствена мощъ, която осѣтихъ въ гърдитѣ си, азъ прѣплувахъ морето и започнахъ да се катеря по жбеститѣ скали, между бодливатѣ шубраци, които покриваха широкитѣ имъ плѣщи.

Крѣвь обливаше издранитѣ ми рѣцѣ.

Но азъ, съ погледъ жадно устрѣменъ нагорѣ, не забѣлѣзвахъ това!

Скоро бѣхъ тамъ горѣ, на върха, гдѣто слънцето грѣше тѣй свѣтло и гдѣто бѣше тѣй чисто и спокойно. . .

Гърдитѣ дишаха облекчено. Сърцето тупаше рѣдостно. Въ душата се разливаше на широки вълни сладостно прѣдосѣщане на нѣщо мило, скъпо за сърцето.

Тамъ, на самия върхъ, надъ бездѣнна пропасть, която зѣеше заплашително, азъ съзрѣхъ алпийска роза, бѣла като първи планински снягъ и чиста като сѣня на беззлобно дѣте.

Съ въсторженъ взоръ азъ посѣгнахъ къмъ нея и я откъснахъ съ радостенъ викъ:

— Моето щастие!

Сияющъ отъ неземна радостъ, азъ се спуснахъ отъ високитѣ скали и плувахъ вече надъ широкото море, съ очи устрѣмени къмъ спасителния брѣгъ, като притискахъ съ рѣжа розага топло до сърцето си.

Изведнѣжъ сърцето ми се сви плахо.

Атмосферата ставаше тежка.

Черни, буреносни облаци, съ медно-огнени язици, се показаха далечъ надъ безкрайния хоризонтъ.

Морето, като че ли изплашено, започна да шуми плахо и да се вълнува.

Приближаваше буря.

Кристално синитѣ глбини се размѣтиха. Като че ли тамъ се раздвижиха милиони зловни демони въ радостно очакване на грѣмъ и молния.

Върху огледалната повърхность трепнаха като адски пламаци широки медно-огнени отражения.

Около мене ставаше тъмно.

Съ бързо туптящо, въ прѣдосѣщане на нѣщо страшно, сърдце, азъ се огледахъ.

Между вълнитѣ забѣлѣзахъ съ ужасъ да се подаватъ надъ морската повърхность зловно блѣстящи и страхотни очи, прѣзъ широкитѣ зѣници на които се четѣше злорадство и отмѣстителность.

Тѣ ме гледаха страшно.

Надъ тѣхъ се издигаха страхотни ржѣ, които посѣгаха жадно къмъ розата, която азъ въ мжчително прѣдусѣщане стиснахъ още по-силно къмъ сърдцето си.

Бѣхъ вече близо до брѣга.

Радостно тупаше сърдцето ми. Надежда и вѣра сгрѣха душата ми.

Изведнѣжъ! . . .

Огнена мълния раствори небесата и проникна въ непостижимитѣ глбини на морето.

Видѣхъ ада.

Една грамадна вълна съ вихрената сила на урагана ме подхвана и издигна въ мрачнитѣ висини, които бѣха надвиснали надъ менъ.

Простенъ съ всѣка надежда, азъ притиснахъ розата до сърдцето си.

Стигнала върха на своята мощ, вълната забуча страшно, заждри съ мътна пѣна своя гребенъ и, слѣдъ като спрѣна въ колебание се заклати за мигъ въ нервшителностъ, устрѣми се съ плавна вихреностъ къмъ морскитѣ бездни.

Изгубихъ съзнание.

Когато се опомнихъ, азъ лежахъ на морския брѣгъ. Бурята ревѣше все тѣй страшно, като че ли всички мрачни сили на морската бездна бѣха напуснали своитѣ свѣрталиша и ревѣха въ злорадо и отмѣстително заканване . . .

Подиряхъ розата.

Тя не бѣше тамъ.

Безпомощенъ, азъ потърсихъ съ очи моята тайнствена повѣлительница.

Тя бѣше тамъ.

Лжчъ отъ надежда сгрѣ сърдцето ми

Скрита въ мрака, прилична на бурно и мълниеносно видѣние, тя идѣше все по-близо . . .

Вперилъ въ нея жаденъ погледъ, азъ чакъ сега видѣхъ, че нейнитѣ очи бѣха устрѣмени, стъклено неподвижно, тамъ нѣкъдѣ далечъ въ необятния мракъ.

Тя не виждаше!

На една крачка отъ мене тя протѣгна ржка и ми поднесе тръни.

Морето се вълнуваше, разбунтувано до най-дълбокитѣ си бездни, като се издигаше въ високи и мощни вълни, прилични на растопена черна смола, които ревѣха страшно.

Азъ лежахъ безпомощно съ замрѣло сърдце и разбита душа, като притискахъ бодливитѣ тръни до сърдцето си, отъ което капѣха едри капки топла, алено-червена кръвь . . .

Георги Савчев.

Вечерна балада

При звъзднитъ взори,
 Далекo въ безкрая,
 Небето разтвори
 Чертога на рая. —
 На сребърна лира,
 При химна небесенъ,
 Доплва ефира
 Вечерната пѣсенъ. . .

Невидимо въ мрака,
 Пустѣе руина
 Въ окови тамъ чака
 Печална Царкиня. . .
 Тя чезне и жали,
 Самотна тжгува,
 И мѣсець я гали
 И нѣжно цѣлува. . .

Ржцѣ и сребристи
 Змия е тамъ вплѣла,
 Окапали листи
 И стиятъ постеля.
 Азъ гледамъ и тръпна,
 Да стигна, не смѣя,
 И викамъ, и шпна,
 Разлжченъ отъ нея. . .

Стефанъ Гендовъ

Ревностъ

(Монологъ).

Да умра така ми повелява провидението, и азъ не ще се възпротивя. Такава е била моята орисница — въ изкупителни страдания да склопя очи.

Моята смъртъ трѣбва да бжде изкупителната жертва на моята любовъ. Въ послѣдния часъ не ще скрия прѣдъ себе си всички чувства моята любовъ. Душата ми тръпне — изнемогва подъ тѣхния гнегъ; азъ съмъ безсилна да сдържа въ себе си гнѣва.

Ехъ ти човѣче, защо се смѣешъ? Нима подъ мойта маска мислишь да прикриешъ страха си? Нима не разбирамъ твоитѣ желанія? Ти се боишь да признаеш истината? Смѣй се ти, смѣй се? Мислишь, че ти си по свободенъ, по мждъръ отъ мене? Ти казвашъ: безумна? Навѣрно, страхувашъ се за своя животъ? Ти прѣзирашь моя духъ, моитѣ чувства, моето тѣло, а горишь отъ желание да изкупи моя грѣхъ. Тогазъ ти самъ желаешъ своето поражение, своята смъртъ! Азъ не съмъ жестока, но те нена-

виждамъ, прѣзирамъ те, защото твоето малодушие убива моята любовъ. Нима не бѣхъ невинна, по цѣломъждрена отъ тебъ? Виновна ли съмъ азъ, че неговиятъ поглѣдъ запали въ мене огъня, и сега твоята любовъ не може уталожити моята страсть? Въ тѣзи очи азъ за пръвъ пѣтъ разбрахъ всички мои желанія, всички мои съкровени чувства. Душата ми бѣше чиста и дѣвствена, спокойна и тиха като ведрото майско утро, но неговата усмивка въ единъ мигъ само я прѣвърна въ бѣснующъ ураганъ. Ненавиждамъ ли го или обичамъ — незная. Не бихъ могла да отговоря. Не бихъ могла да призная! Знамъ едно: моята смъртъ ще изкупи моя грѣхъ. Грѣхъ казвамъ и се страхувамъ отъ себе си, сѣкашъ, ненавиждамъ душата си, скверна тѣлото си. Да се върна назадъ е вече късно. Ако бѣхъ млада дѣвица, ако не бѣхъ майка, тогазъ той би ме обикналъ, той не би ме отминалъ. О, азъ знамъ това! Знамъ това! Ако той взреше погледъ въ менъ, той би отгадалъ скръбта ми, чувствата ми. Той ме отмина, не разбра скръбта ми, не отгада чувствата ми. О, азъ не биха могла да произнеса това име. Не бихъ могла да спомена името на собствената си дъщеря. . . Защото, ако азъ знаехъ, бихъ въ утробата си я удушила! Тя отне слънцето ми, лиши ме отъ радостъ, съгради своето щастие върху моята скръбъ. Азъ не съмъ безумна, нито пѣкъ безъ памѣтъ, безъ чувство — само мракъ цари въ душата ми и никакви проблѣски не проникватъ тамъ. О, ненадниквайте тамъ, азъ погубихъ моя богъ, убихъ моята любовъ.

Да умра — така ми повелява провидението и азъ не ще се възпротивя. Такава е била моята орисница — въ изкупителни страдания да склопя очи.

О, не дѣйте си спомня за менъ, защото моята любовъ е недостойна за васъ; моята любовъ е напоена съ мѣстъ и ненависть.

Владимиръ Миневъ.

Сбогомъ

Въ провинциалний дворъ вечеренъ мракъ приижда.
Лозинитѣ шептятъ съ печални листове.
Откроенъ, старий домъ въ зеленина се вижда. —
Възпоминание все тамо ме зове.

Въ купнение мълчатъ ридающитѣ взори
И блѣдний женски ликъ. Отъ наболѣла грждъ
Откъснатъ горѣкъ стонъ въ притома и умори.
И ти почувствува — сълзитѣ търсятъ пѣтъ . . .

И шепотни листа неземната си пѣсенъ
Струятъ надъ насъ едвамъ въ пустиниятъ ефиръ . . .
А болката расте . . . Въ тозъ мигъ бѣ твърдѣ тѣсенъ
За погледа раненъ дори просторний миръ.

Азъ искалъ бихъ да знамъ — тжгата безнадежна,
 Вечерната тжга на твоитѣ очи
 Не бихъ ли възкрѣсилъ въ едничка пѣсенъ нѣжна,
 А въ нея твоя стонъ прощаленъ да звучи . . .

Ив. Радославовъ

МАЛКО ТЕОРИЯ И МАЛКО СПОРЪ).

1. За единъ моментъ, въ своя упрѣкъ къмъ редакцията на „Звено“ за нейната илейна пустота, ний бѣхме допустнали, че все пакъ тя се е старала да запълни, макаръ и твърдѣ неумѣло, тази вѣпюща празнота. На това прѣдположение ни наведе онази малка и боязлива, както я нарѣкохме, бѣлѣжка къмъ двѣтѣ прѣведени статии за Зола и Верхарнъ, авторътъ на която бѣше направилъ едно целовко сравнение между френския журналъ „Mercure de France“ и българското „Звено“. Оказва се, обаче, че въпрѣки тази бѣлѣжка, редакцията на това послѣдното никога не си е задавала подобни цѣли. Тъкмо наопаки — споредъ нея българскиятъ жовотъ прѣдставя отъ себе единъ „малкъ хаосъ“, той е „неоформенъ“, „неопрѣдѣленъ“, — какъ може да се иска отъ българскитѣ писатели и отъ българскитѣ списания невъзможното, т. е. да бждатъ оформени и опрѣдѣлени? „Звено“, въ това отношение, е списание тъкмо такова, каквото и трѣбва — „неоформено“ и „неопрѣдѣлено“ безъ каквото и да е направление, безъ каквото и да е художествено сгедо. Таквъ е приблизителния смисълъ на цѣлия този словесенъ „хаосъ“, който е далъ, съ едно старание достойно за по-добра участъ, въ цѣли четири подлистника единъ отъ редакторитѣ на списанието въ зацѣга на това послѣдното.

Слѣдъ това самопризнание, което за да бждеше направено не бѣше потрѣбно да се прибѣгва до неумѣстни цитати изъ хубавитѣ книги на Гурмонъ, въпросътъ, разбира се, може да се смѣтне за приключенъ. И ако ний се виждаме принудени да излѣземъ и да позанимаемъ читателя на ново съ редакцията на „Звено“, то не е толкова да подчертаемъ това самопризнание, отколкото да разсѣемъ тия нѣколко нови заблуждения, които К. Константиновъ въ тия поллистници се е помѣчилъ да прокара. Разбира се, по въпроси като тия: що е символизъмъ? що е литературна критика? що е школа и направление? съвсѣмъ слу-

Въ тия врѣмена, когато на литературата е наложенъ единъ видъ остракизмъ отъ страна даже на чисто литературнитѣ списания, автора не може да не благодарни на редакцията на „Родно Изкуство“ за готовността да отвори страницитѣ на списанието за това обяснение.

И. Р.

чайно и неумѣстно повдигнати въ тия фейлетонни бѣлѣжки, ний ще чакаме единъ другъ, по-сериозенъ поводъ отъ този, който ни дава защитника на „Звено“, за да се изкажемъ.

II. Повторена е най-напрѣдъ кой знай за кой пѣтъ вече легендата за унищожението и на Зола и Флобера отъ страна на българскитѣ модернисти. Каква достѣпна за удивление упоритостъ въ подържането на една отдавна вече опровергана неистина! Освѣтъ, че нищо подобно и никѣдѣ не е било писачо, но при единъ другъ поводъ, въ споръ съ единъ отъ събратята по убѣждение на К. Константинова, едва прѣди нѣколко мѣсеца ний бѣхме се категорично изказали: „Най-малко символизма, който разцѣфна именно върху почвата на духовното наслѣдство, завѣщано ни отъ миналото, ще стори това. Великитѣ имена на изкуството и литературата сѣ символитѣ, които бѣлѣжатъ етапитѣ въ пѣтя на все по-голѣмото и по-голѣмо човѣшко съвършенство. Само единъ варваринъ може да профанира великитѣ реликви на вековетѣ. А символизма претендира да е най-съвършеното въплощение на култа къмъ всичко велико, което е създадено въ течение на хилядилѣтия“¹⁾. Ясно и категорично. Не е ли чель този К. Константиновъ тия редове, или по единъ навикъ е по-искалъ да остане вѣренъ на своята котерийна психология т. е. да не казва истината?

III. Въ своята „Литературна прѣдистория“, която К. Константиновъ напомня за да изпъкне нѣкакво противорѣчие между това, което е казано тамъ и това що е казано въ бѣлѣжкитѣ ни за „Звено“, има и слѣдниятъ пассажъ: „У насъ, слѣдователно, нѣма литературенъ животъ, нѣма литература, органически свързана съ цѣлото наше духовно развитие. Не искаме да кажемъ, че тя е съвсѣмъ случайна, но че тя е почти случайна. За да не бжде такава изискватъ се много условия“²⁾. Е добръ! едно отъ тия условия, вѣнъ отъ толковато други, е постоянната и упорита работа на писателя върху себе си. Проявяватъ ли такива качества българскитѣ писатели? Не! Съ изключение на едно малцинство, не! Много отъ тѣхъ се задоволяватъ да прочетатъ, и то случайно, ту разказъ отъ Куприна или Мопасана, или да помечтаятъ надъ нѣкое стихотворение отъ Анри Спизъ. — Ако бѣше противното фактъ, тогава въпроситѣ не щѣха да бждатъ разрѣшавани, може би, но тѣ щѣха да получатъ поне едно по-широко освѣтление и едно по-достойно третиране отъ това, което сѣ получили, напр., въ фейлетонитѣ на опонента изъ „Звено“.

IV. К. Константиновъ посочва и на нѣкакво *Salto-mortale* въ нашитѣ възгледи, извѣстно и по доста голѣма неиздържаностъ въ тѣхното подържане. Така въ нашата бѣлѣжка за „Звено“, били сме отrekli цѣлата си досегашна борба за тържеството на модернизма и символизма въ българската литература, понеже сме

1) За реализма и единъ неговъ защитникъ. — в. „Балк. Трибуна“.

2) Литературна прѣдистория. — „Балк. Трибуна“.

се изразили, че „симвелизмът бил вече на прагът на историята“ и че той (думата е за символизма) е значи прѣживѣлица. Е, тогава? „Тогавя, тогава всички пледоарии и всички апологии въ негова честь не сж ли мъртви, безмислени и ненужни?“ Отъ това, че К. Константиновъ не е разбралъ ясна смисълъ на фразата, слѣдва ли че има нѣкакво *Salto-mortale*? Разбира се, не! Защото да бждешъ прѣдъ прага на историята съвсѣмъ не значи още да си влѣзалъ въ нея; първото важи за символизма, а второто за реализма и натурализма като направление и школа. Симвелизмътъ има вече една кариера по-вече отъ 25 години приблизително; единъ периодъ отъ време достатъченъ за да се изживе като обособено литературно направление съ своитѣ настроения, идеи и даже заблуждения. Симвелизмътъ даде велики и завършени произведения, които сж равноцѣнни на тия велики творения, завѣщани отъ миналото; той върви къмъ завършѣка и залѣза на своя великолѣпенъ день. Но кои сж тия, които идатъ да го смѣнятъ? Футуриститѣ ли? Други ли? Това ний не виждаме. И за това додѣто не сж дошли неговитѣ наслѣдници, додѣто не се е явилъ новъ гениаленъ Рембо, който да посочи нови пѣтища на творчество и художествено обновление, до тогава още символизма ще владѣе умоветѣ и сърдцата и все пакъ истинското хубаво и велико ще бжде давано само отъ него и чрѣзъ него. Все пакъ неговото слънце ще е, което макаръ и залѣзваще, ще ни дава възможность да се опиваме отъ чаруващитѣ красоти на всемира прѣди да падне ношъта. За това и дълго време още ще бждатъ възможни „апологии и пледоарии въ негова честь“ — поне до тогава, додѣто за Верленъ и Самена, за Метерлинкъ и Верхарнъ почне да се говори тѣй, както се говори, днесъ за Юго и Балзака, безъ страсть и увлечение, само съ нѣкаква благоговѣйна почитъ като къмъ скѣпи реликви, т. е. когато бждатъ вече не прѣдъ прага на историята, а влѣзатъ въ самата нея.

V. „Въ външния, грубия, материалния животъ всичко у насъ е една смѣсица, единъ малъкъ хаосъ, който съ време ще се успокои и урегулира; какъ може да се говори тогава за специализация въ културния животъ — за категорично обособяване на школи въ духовнитѣ проявленія?“ Тѣй притворно — наивно се запитва автора на фейлетонитѣ, като иска да подскаже на читателя причинитѣ на неговата собствена писателска (да се изразимъ съ неговитѣ думи) неоформеность, а съвсѣмъ забравя да обясни такива твърдѣ крупни литературни факти, каквито сж съществуването на български поети — които даже страдатъ отъ оформеность и опрѣдѣленость — като Тодоръ Трояновъ и Емануилъ Димитровъ? Явно е, че неоформеностъта на българския животъ не само е дала възможность на писателитѣ да се проявятъ като такива съ твърдѣ опрѣдѣлени художествени идеи, но даже да позволи щото именно тѣхнитѣ имена да останатъ като харак-

терни за българската поезия отъ най-ново врѣме. „Неоформенитѣ и неопрѣдѣлени български писатели, каузата на които пледира автора на фейлетонитѣ, сж само отзвукъ на едно недавно наше литературно минало, на което е сждено скоро да заглъхне.

(Слѣдва кр.ія)

Пилигримъ.

Нашитѣ артисти.

Имената имъ биха подигнали по-вече шумъ, отколкото тѣхната мълчалива характеристика. Защо да хвърлямъ прѣдъ нозѣтѣ имъ по-вече оржия, когато и безъ това боятъ между тѣхъ се води съ всички модерни срѣдства.

Критицитѣ до днесъ или се присъединяваха по лична симпатия къмъ този или онази, или ловѣха артиститѣ безогледно, като въ играта на слѣпа мишка. Азъ ще ги оставя на покой, защото май че тѣ по-добрѣ отъ менъ знаятъ истината, но мълкомъ я отминаватъ.

Нашата млада сцена изобилствува съ стари и нови артисти. Казватъ, за старитѣ не трѣбва да се говори много лошо, а за младитѣ—много хубаво. Азъ намирамъ, че това, което може да се каже и за едниѣ и другитѣ трѣбва да бжде едно и сжщо, защото всички артисти ще остарѣятъ, а изкуството ще си остане вѣчно ново.

Другъ е въпроса за женитѣ и мъжетѣ. И безъ това мое дѣление, тѣ сж съединени, но по съпругески, роднински или приятелски чувства. Колегиялността изключвамъ. Всѣки талантъ има право да излѣзе на сцената но безъ да има желанието да заведе подъ ржка жена си, ако той не я е намѣрилъ на сцената. По този пжтъ биха се качили и слугинитѣ, защото тѣ биха изпълнявали сжшитѣ си роли и въ театра.

Дилетанти много — таланти малко. Всички се стрѣмятъ да се наредятъ на първи рангъ и мнозина сж сполучили за себе си.

У насъ, въ театъра и операта, има артисти твърдѣ различни на гледъ, но въ сжщностъ много да си приличатъ. За тѣхъ амбицията въ изкуството е първата крачка, а манията—последня. Не искамъ да обиждамъ назначенитѣ съ заповѣдъ артисти, но безпретенциозни и безъ етикетъ актьори и пѣвци, израснали нѣкъдѣ изъ калѣта, проблѣсватъ съ ореола на своя мощенъ индивидуалитетъ и угасватъ въ попрището на по „почтенна прѣхрана“.

Въ нашето искусство на пжтъ сж плеада млади школувани артисти. Едни идатъ отъ западъ подъ мишица съ своята диплома, други отъ затытената провинция съ стрѣмителната си изпитана самоувѣреностъ, обаче, въ министерствата, на тѣхъ се казва: нѣма ваканция. Тѣ чакатъ редъ; едни, разочаровани, прощаватъ

се съ своята мечта, а други, и често по-бездарнитѣ, по една случайност ставатъ редовни артисти. Между такива и любителитѣ пропастъ никаква. Но има изключение. Незабѣлъзано, кой знае отъ кждѣ, дошелъ жрецъ въ храма на Мелпомена, запалилъ е свещения огнѣ въ гърдитѣ си, тръгналъ по пътя на бурнитѣ или спокойни хоризонти, открилъ е вътрѣшния свѣтъ на своето прояснение като хезоистъ въ мрачната адронска гора. Такъвъ артистъ халюцинизира слуха и зрѣнието, възбужда сладострастно копнение и чувственъ екстазъ, унищожава мѣстътъ между партера и авансцената, прѣвърща сцената на природно гнѣздо или кжтъ, открива жавотъ такъвъ, какъвто си е въ живота.

Театра е изкуство сложно, комплектувано. То иска не само контингентъ отъ згрупиранни сили, но и богати сръдства.

Народниятъ театъръ за сега е едничкия изразъ по форма. Съдържанието би било по богато, ако изборътъ би билъ по прѣцизенъ и строгъ.

Ние имаме по добри артистки, отколкото артисти. Имаме стари школувани и млади недошколувани артисти. Дѣйствително, у старитѣ има грѣшки и недостатъци, но тѣ сж малко въ сравнение съ мѣрката на тѣхнитѣ закрѣпнали таланти.

Колко много още артиститѣ сж увлечени отъ громки слова, широки жестове и красиви пози. Сцената често се обръща на трибуна или художествена галерия. Артиститѣ най-първо трѣбва да забравятъ, че говорятъ на публиката—че сж изложени. Единъ художественъ театъръ нѣма мѣсто за кокетливи артистки и за печеливши симпатията шутове.

Но за да се види, че таланта е актьоръ на всѣка сцена, трѣбва да се очертаятъ любителитѣ, самоментѣлнитѣ и помазанитѣ не отъ Бога артисти, които отрицаватъ елементитѣ на дѣйствующия артистъ.

А какъвъ трѣбва, проче, да бжде актьора? Съ една дума, той трѣбва да бжде живъ символъ споредъ копируката на дѣйствующето лице.

Актьора винаги въ играта си трѣбва да притежава душевно — тѣлесна мощъ. И трѣбва да я разходва съ усѣтъ, съ чувство. Когато заговори, думитѣ муда не бждатъ една дотеглива канонада отъ избухващи слова, а да бждатъ една игрива мелодия отъ звукове, които да излавятъ душевната интуиция, вложена въ ролята. Една машинална дѣятелностъ, една сурова сценировка, не сж достатѣчни за артиста.

Въ мжчителната игра на жестоветѣ, въ паузитѣ на говорящитѣ очи, трѣбва да проблѣсва най-силно дѣйствието на артиста, който, попадналъ естествено въ настроение, хипнотизира публиката, прави ги сѣкашъ медиуми, въ душитѣ на които налива всичкия трагизъмъ или комизъмъ отъ драмата.

Една игра съ бавенъ и силенъ темпъ наркотизира теляи го подчинява на себе си, за да открива про-

ясненията на всъка мисълъ. Артиста трѣбва да се основава на достовѣрността: кое е истинно, кое е реално. Иначе, възпроизвеждане съ илюзия на попадната роль, да се всѣва заблуждение, всичко това не ще изведе актьора на опрѣдѣления край. Въ таквъ трагиченъ случай, когато актьора се рани може само да прѣдизвика едно смѣшно възклицание и да получи едно лично съжаление. Обаче, той ще заприлича на изнемогващъ конь подъ тежестъта на товаръ, който не може да мръдне нито крачка. Изтръгне ли се тогава съжалението, че публиката е безсилна да му помогне, актьора пропада. И пропадне ли, той ще повлече празната талига на шумътъ, съ който ще дразни само ушитѣ.

Въ публиката има, обаче, винаги повече заблуждения. Актьоритѣ, прѣдъ които такава публика е всѣкога нова, не трѣбва да черпятъ задоволство отъ щѣдростъта на аплодисментитѣ. Въ галерията се плѣсти публика, която открива за себе си неизразимъ источникъ отъ фразитѣ и картинитѣ, въ ложитѣ винаги лѣниво поглеждатъ смѣната на декоритѣ и тоалетитѣ, а въ партера рѣдко нѣкой открива театралната пустиня.

Всичко това е твърдѣ паролоксално, но не може да се каже нѣщо основно за театралнитѣ герои, защото много рѣдко дохожда между публиката и сцѣната онова психологическо contiguity, както това наричатъ англичанитѣ.

Печално, но фактъ. А така ще бжде до когато управители на театра бждатъ политически избранници; до когато артаститѣ се назначаватъ и третиратъ като чиновници; до когато репертуара ни бжде случаенъ отъ поднесени поучителни, морални, патриотически, фарсови и всѣкакви лесно „смилателни“ драми и комедии. Така ще бжде когато народниятъ театъръ иска да оправдае името си съ народни драми, сборъ отъ етнологически кукли.

По тоя пѣтъ до като народния театъръ прилича на изборно учреждение, на спортенъ клубъ, на изправителенъ домъ, на етно-графически музей, не трѣбва да се стрѣмятъ къмъ него всички свободни артисти.

Нуждата се чувствува отъ единъ независимъ, свободенъ и художественъ театъръ и тя трѣбва да събере силитѣ и при всички трудности да се стрѣми да положи основата.

Обществото, вѣрвамъ, ще подкрепи едно таково прѣкрасно дѣло и ветеранитѣ му ще бждатъ възнаградени отъ двѣ страни

Mio Jordando

Продадена Невѣста.

Като новостъ въ репертуара на оперната дружба бѣ поставена на 8 м. м. новоразучената опера „Продадена Невѣста“ отъ *Б. Смѣтана*.

Трудноститѣ при изпълнението на красивата и грациозна узмика, бѣха доста отстранени, а игривостьта и леката игра зна-

чително засѣгнати. Живата и весела мелодичностъ въ „Продадена Невѣста“ доставиха истинска музикална наслада на многобройната публика. Комичното въ нея, веселото въ играта и грациозно въ музиката дадоха възможностъ на артистите — пѣвци да ни прѣдставятъ истинско настроение.

Дикцията и музикално изпълнение на г-ца *Хр. Морфова*, като Маренка, бѣха доста сполучливи и добрѣ разбрани. Селската наивностъ и искрено душевно проявление напълно съответствува на темперамента и тембровъ характеръ на гласа ѝ. Доброто външно проявление и музикална подготовка говорѣха за правилното разбиране на ролята си. Гласово пѣ доста добрѣ, драматическата ѝ игра бѣ пълна и прѣцизна. Умѣлото владѣние на гласа си тя добрѣ прѣдаде въ пълна и правилна арийна и дуетна диспозиция, а най-вече модолировка и пластика. Тембърътъ ѝ извънредно приятенъ и чистъ. Мегалическия ѝ гласъ спокойно варираше, а издържливата модолировка създаваше бисири отъ красивото ѝ пѣне.

Ролята на *Кецалъ* изпълни г-нъ *Г. Дончевъ*. Този гордъ и глупавъ герой е отлично характеризиранъ. Необикновената му насмѣшка и надута гордостъ, прѣдпадени тѣй гениално въ музикалнитѣ тактове на „Продадена Невѣста“, съставляваше тежка роль за г-нъ Дончевъ. Той това добрѣ схващаше, ето защо старанието му и дълбоко внимаване въ типътъ, който прѣдставяше го често приближаваха до сполука въ играта и музиката. Играта той еднообразно и често мѣчително изразяваше въ монотонна жестикуляция и непълна дикциона обработка.

Г-нъ *П. Димитровъ* въ ролята на *Иенекъ* обѣщава да стане добъръ. Приятния му гласъ и високо положение изнесоха и приятни моменти. Играта му слабо подготвена, а гласътъ непълно обработенъ, подхривани отъ слабо душевно вълнение и спокойство, изразяваха постоянно еднообразно монотоненъ духъ.

Тежката роль на *непълния* оркестъръ (липса на струнни инструменти) изпълни, при голѣмата си невъзможностъ, задоволително своята роль. Правѣше рапидно впечатление, че при тази липса бѣ прибавена още и слаба подготовка. Благодарение обаче на смѣлия си и опитенъ диригентъ г-нъ *Хаджиевъ*, оркестра съумѣ да изглади отчасти тази липса и даде по-добро оркестрово изпълнение.

Хорътъ и останалитѣ солисти показаха най-вече слаба подготовка и непълно разучване на операта.

ХРОНИКА

70 годишнината на Сара Бернаръ.

На 12 октомври т. г. се изпълни 70 годишнината на Сара Бернаръ, знаменитата френска актриса, която и до днесъ не е напуснала още сцената, въпрѣки напѣрдалата си възраст.

Най-добри нейни роли се смятат тия въ *Britanmiens, Phédra, Zaïra, Andromaque, Mithridate Daliea, Le Sphinx, L'Etrangère, Rome Vaincue, Hernani, Ruy Blas, L'aiglon* и пр.

Нейнитѣ обиколки изъ Америка, Австралия и цѣла Европа, включително Русия, сж били сжчински триумфъ и истинска про-ява не само на необятниятъ ѝ талантъ, но и на странниятъ ѝ характеръ, който дава материалъ за много легенди.

Женена е била за артиста Жакъ д'Амала и разведена.

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА

В. М.

Юбилеятъ на артиста К. Сапуновъ Артиститѣ отъ Народния театъръ отпразднуваха на 1 ноемврий т. г. юбилея на своя старъ колега и учителъ К. Сапуновъ, по случай непрекъснатата му близо 45 годишна дѣятелность на сцената. Въ негова честь се прѣстави драмата „Възкресение“, въ която участвуваше и самиятъ юбиляръ.

На сцената видѣхме още елнжъ симпатичната и мила фигура на тоя старъ труженикъ на родното ни театрално изкуство, който напуша сцената съ спокойна съвѣсть, че доживѣ ления за да види плодоветѣ на своя непосиленъ трудъ.

Всѣки у насъ познава милия дѣдо Сапуновъ и знае голѣмитѣ заслуги, които той има къмъ нашия театъръ, който е започналъ своята дѣятелность въ онѣзи тежки и мрачни робски дни.

Юбилеятъ на г. Сапунова бѣ свѣтълъ празникъ за театъра: въ негово лице ние виждаме не само артиста, но и зидаря на българския театъръ.

Уви, обаче, юбилеятъ мина незабѣлъзано!

*

Въ постоянната художествена галерия на г. Тръпко Василевъ се откри на 2 т. м. изложбата на художниците Ал. Божиновъ, П. П. Морозовъ и П. Младеновъ.

*

Въ малкия салонъ на градското казино младитѣ художници Каварналиевъ и Стефановъ откриха на 2 т. м. своята есенна художествена изложба.

*

Прѣзъ този мѣсець Народниятъ театъръ ще постави оригиналната драма „Юда“ отъ К. Мутафовъ.

*

Оперната дружба ще постави въ най-блиско бъдаще оперитѣ: „Кавалерия Рустикана“ и „Кладенецътъ“.

Прѣзъ миналата година операта „Аида“ се изнесе на нашата сцена 13 пѣти съ голѣмъ успѣхъ, а прѣзъ настоящия сезонъ вече 4 пѣти, тоже съ голѣмъ успѣхъ.

—*—*—*—

ОЧНА КЛИНИКА

Д-ръ Д. БАЛДЖИЕВЪ, специализиралъ въ Виена.
Въ клиниката се приематъ на легло очно болни и се из-
вършватъ всички очни операции

Часове за прѣглеждане: Отъ 9—12 и отъ 2—7 ежедневно.
Ул. Мария Луиза, 23 (срѣщу джамията до халитѣ) Телефонъ 627.

МИОХАСЪ Я. ЛЕВИ

ГОЛЪМЪ СКЛАДЪ СЪ МОДНИ И ЕЛЕГАНТНИ
ДАМСКИ, МЖЖКИ И ДѢТСКИ ОБУЩА ОТЪ

РАЗНИ ЕВРОПЕЙСКИ ФАБРИКИ.

ИЗРАБОТКА СОЛИДНА. — ЦѢНИ ЕФТИНИ.

СОФИЯ, УЛ. „ТЪРГОВСКА“.

Д-ръ ДР. ГЕРГАНОВЪ ЛЪКАРЪ НА СОФ. ДИСПАН-
СЕРЪ ЗА СЛАБОГРЪДНИ.

Приема по вътрѣшни и грѣдни болести всѣки

дѣлникъ отъ 2—4 ч. слѣдъ обѣдъ.

УЛ. „ИСКЪРЪ“, 3. — ТЕЛЕФОНЪ № 1484.

Г. ДИМИТРОВЪ

ГЕНЕРАЛЕНЪ ПРѢДСТАВИТЕЛЪ
НА АВТОМОБИЛИТЪ „DAIMLER“.

Гаражъ съ механическа работилница
и резервни части.

СОФИЯ, УЛ. „ДЕНКОГЛУ“, № 26.

ВАЖНО за домакинитѣ, плетачитѣ и тър-
говцитѣ на вълнени прежди.

Въ новооткрития ПРЕЖДАРСКИ МАГАЗИНЪ „КАЗАНЛЪКЪ“
НА

Димитъръ Д. Папазовъ

Ул. „Климентина“, 6, срѣщу хотелъ „Континенталъ“, — София.
се продаватъ на едро и дребно първокачествени вълнени
прежди, марка „Българска хурка“, изработени отъ най-финна
тракийска вълна въ фабриката на Инд. Акц. Д-во „Розовата
Долина“, Казанлъкъ. По мекостъ и изработка тия прежди
не се различаватъ отъ европейскитѣ.

Качеството имъ е гарантирано. — Цѣни почти фабрични.

Посетете магазина за да се увѣрите.

Приематъ се поръчки за всѣкакви вълнени издѣлия.

Д-ръ Алекси Тодоровъ лѣкаръ при Народния театъръ
Приема отъ 1-3 слѣдъ обѣдъ

ПРѢДИМНО ХИРУРГИЯ-ГИНЕКОЛОГИЯ.

София, ул. „Парижъ“, № 18. — Телефонъ № 1382.

САНАТОРИУМЪ
Д-ръ ХАДЖИ ИВАНОВЪ

КРАЙ С. КНЯЖЕВО, СОФИЙСКО

Първостепенно лѣчебно заведение за гърдоболни
съ модерни санаториални изисквания.

Проспекти по поискване. Приемни часове отъ 9—12.
Консултацияниятъ кабинетъ на Д-ръ Хаджи Ивановъ
въ София е откритъ отъ 2—4 часа слѣдъ обѣдъ въ
понеделникъ, сръда, петъкъ и сѣбота.

УЛИЦА АЛАБИНСКА, 31. — ТЕЛЕФОНЪ 1396.

Д-ръ А. ЩЕРНБЕРГЪ СПЕЦИАЛИСТЪ ПО ВЕНЕ-
РИЧЕСКИТЪ БОЛЕСТИ.

Приема отъ 8—12 и 2—7.

Микроскопически изслѣдвания и освѣтление на канала. Интервенозни,
безболезнени инжекции съ Ерлиховия „606“ и 914 противъ сифилиса.

— Кабинетъ на ул. Мария Луиза, 5, — входъ отъ Нишка. —

Комисонерска кантора съ посрѣдническа агенция

Койчевъ & С^{IE}

УЛ. ЛЕГЕ, 12, II.

Генерално прѣдставителство на всички видове ма-
шини, филтри за прѣчистване на водата, смѣтачни
машини и пр.

Голѣмъ изборъ отъ мѣста и къщи за проданъ съ
неинмовѣрно низки цѣни въ всички квартали на и
около столицата.

Д-ръ КЛАИНЪ
СПЕЦИАЛИСТЪ ПО ГИНЕКОЛОГИЧЕСКИТЪ
И ВЪТРЪШНИ БОЛЕСТИ.

Приема всѣки день. — Булевардъ Дондуковъ № 35.